

Как най-безболезнено
да намалим разходите си

#1 | BOOK

КАК НАЙ-БЕЗБОЛЕЗНЕНО ДА НАМАЛИМ РАЗХОДИТЕ СИ

Ако видиш банкнота от 10 лв. на тротоара, сме сигурни, че ще се наведеш да я вземеш. Е, с не по-големи усилия можеш да пестиш доста повече, ако направиш някои корекции в навиците и поведението си.

Събрахме за теб много чудесни идеи. Докато четеш, като нищо ще си кажеш „Ами, да, как не се сетих!“ Някои от тях са толкова лесни за прилагане, че честно казано, нямаш извинения да не спестиш малко средства.

Екипът на Klear

[Facebook](#) | [LinkedIn](#) | [Twitter](#)

Ако намираш идеите за полезни, сподели ги в социалните мрежи.

Съдържание

ДОМАКИНСТВО	5
ДЕЦА	9
ХРАНИТЕЛНИ СТОКИ	13
ИЗЛИЗАНЕ И ХРАНЕНЕ НАВЪН	17
ТРАНСПОРТ И ЛИЧЕН АВТОМОБИЛ	20
ОБЛЕКЛО	23
ДОМАШНИЯТ ЛЮБИМЕЦ	26
СПОРТ, ХОБИ И ЗАБАВЛЕНИЕ	28
ЗДРАВЕ И ЛИЧНА ХИГИЕНА	30
ОБРАЗОВАНИЕ	33
ЛИЧНИ ФИНАНСИ	35
ПОДАРЪЦИ	38
ЛОШИ НАВИЦИ	41
ПОЧИВКИ И СВОБОДНО ВРЕМЕ	44

01-08

ДОМАКИНСТВО

ДОМАКИНСТВО

01. РАЦИОНАЛНО ОТОПЛЕНИЕ

Може да започнеш със смяна на дограмата, особено ако там положението е от миналия век. Също така би спестил доста, ако разбираш от термостати – алтернатива на парното е отоплението с електричество, което може да е по-изгодно. Струва си да инвестираш (дори и на кредит) в добрата изолация на жилището си. Ако не можеш да си го позволиш, поне облепи прозорците и вратите с изолационна лента. Няма смисъл да плащаш отопление за тоя, дето духа.

02. ЛАМПИТЕ!

Дали е по-изгодно да гасиш често лампите или не, зависи от вида на крушките и цената на електричеството спрямо тяхната цена. По-старите модели крушки (с нажежена жичка) и халогенните е най-добре да бъдат изключвани винаги, щом не ти трябва осветлението им. При LED осветлението няма негативно влияние от честотата на гасенето и светването върху продължителността на живота им.

03. УМНО ПОЛЗВАНЕ НА СМАРТФОНА

Инсталирай си безплатни приложения. И сред тях не пропускай да използваш тези, които ти позволяват да звъниш и да пращаш съобщения, без да плащаш: Viber, Skype, WhatsApp.

- Не харчи за игри. Може да не изглежда голяма работа да дадеш 2-3-4-5 лева за играта, която обичаш, но ако изтеглиш няколко, сумата вече е друга, нали. Има не малко страхотни игри, които са безплатни.
- Добре е, ако можеш да си при един и същ оператор заедно с близки и приятели, за да можете да се възползвате от по-евтините разговори в група.

- Ако договорът ти с оператора изтича, опитай да предоговориш по-изгоден план. Или си прехвърли номера при конкурентен оператор - в този случай офертите хич не са лоши.

04. СПОДЕЛЕН WI-FI

Ако съседите ти са свестни, използвайте един общ рутер за интернет и си разделяйте сметката наполовина. Ако плащаш 30 лв. месечно, така вече ще пестиш 180 лв. годишно. Но преди да предложиш тази идея на съседа си, убеди се, че скоростта на услугата е достатъчно добра (може да я провериш на <http://www.speedtest.net>), за да стигне и за двамата.

05. СМАРТ СИСТЕМА ЗА ДОМА

Може да свържеш уредите къщи в едно общо устройство – това ти дава отличен контрол върху ефективния разход на енергия. Забравил си да изключиш лампите на излизане? Климатикът бичи напразно, докато няма никой къщи? Докато си навън, през телефона си можеш да провериш и изключиш забравените уреди. Или да включиш отоплението, малко преди да се прибереш през студен ден. Или да настроиш миялната да работи нощем на по-евтин ток.

06. БЕЗПЛАТЕН СОФТУЕР

За всяка платена програма на компютъра ти има подобна на нея безплатна такава, която върши почти същата работа. Например две от безплатните алтернативи на Microsoft Office са Google Drive и Apple iCloud. Можеш да се възползваш и от трайъл версиите на платените програми, които са безплатни обикновено за 30 дни.

07. СБОГОМ, КАБЕЛНА!

Защо изобщо да плащаш за кабелна, по-добре си прекрати договора. Има много сайтове, предлагащи стрийминг на повечето тв-канални – и то безплатно!

08. ЕФЕКТИВНОСТ НА УРЕДИТЕ.

Провери енергийната ефективност на електрическите си уреди и замени тези, които харчат безбожно много. Тяхното харчене е изцяло за твоя сметка, затова е добре да разбереш кои са неефективни. Преди да купиш нов уред, огледай етикетите и брошурите му – информацията за това е там. Сравни я с тази на други конкурентни марки.

Дневният разход на енергия се изчислява така:

$$\begin{aligned} & \text{(МОЩНОСТ} \times \text{ ЧАСОВЕ РАБОТА НА ДЕН)} \\ & \div \\ & 1000 \\ & = \\ & \text{КОНСУМАЦИЯ В КИЛОВАТ-ЧАСА (KWH) НА ДЕН} \end{aligned}$$

Годишен разход на енергия така:

$$\begin{aligned} & \text{КОНСУМАЦИЯ В КИЛОВАТ ЧАСА НА ДЕН} \\ & \times \\ & \text{БРОЯ НА ДНИТЕ ОТ ЦЯЛАТА ГОДИНА, В КОИТО СЕ ПОЛЗВА УРЕДЪТ} \\ & = \\ & \text{ГОДИШЕН РАЗХОД НА ЕНЕРГИЯ} \end{aligned}$$

А годишната цена за работа на уреда – с тази формула:

$$\begin{aligned} & \text{ГОДИШЕН РАЗХОД НА ЕНЕРГИЯ} \\ & \times \\ & \text{ЦЕНА НА ЕЛЕКТРИЧЕСТВО ЗА KWH} \end{aligned}$$

09-17

ДЕЦА

ДЕЦА

09. ДИСКУСИИ НА ТЕМА ПАРИ

Въвличай децата в разговори, свързани с разходи, бюджети, спестяване и важността на всичко това. Да възпитаеш у децата си правилно отношение към тези теми е от съществено значение. Започни първо от себе си. Винаги има какво да научиш за парите и спестяването, за инвестирането, за разходите и съставянето на бюджет, за намаляването на задълженията. Въоръжен със знания, ще си добър учител на децата си.

10. ЦЕЛЕВО СПЕСТЯВАНЕ

Научи децата да си събират пари за конкретни цели. Искат новия плейстейшън? Няма проблем! Заедно проверете колко струва, с колко пари разполагат и колко трябва още да спестят. Сметнете реално по колко лева могат да заделят месечно и след колко време ще могат да имат играта. Ако би ги развълнувало и мотивирало – може да направиш крива на спестяванията им на лаптопа ти и с времето да им показваш как тя расте и малките се доближават до целта си. Обясни им, че намаляването на разходите ще ги доближи по-бързо до успех в това начинание.

11. КАКВО ИСКАТ ДЕЦАТА

Не е нужно винаги да купуваш всичко, което поискат. Много често те, видят ли привлекателна играчка, я пожелават на момента и нямат търпение да я получат, ама абсолютно веднага! А отстъпването в тези моменти може да се отрази много вредно на портфейла ти. Научи децата си да си поемат дъх и да преценят нуждата и цената, преди парите да бъдат похарчени. Или им предложи да решат – тази играчка сега или нещо по-голямо по-нататък в бъдещето. Помагай им да правят правилен избор. Да, не е лесно, но това са безценни уроци за бъдещето им. И от полза за твоето спестяване в настоящето.

12. БЮДЖЕТИРАНЕ ЗАЕДНО

Въвлечи децата в това заедно да съставяте техен собствен бюджет. Идеята е да ги научиш как да разпределят парите, с които разполагат. Не е нужно да е нещо сложно, може да е: 2 лв. за спестяване на нова играчка, 6 лв. за по-дългосрочна цел (колело), 7 лв. за джобни (ако например седмично им се полагат 15 лв.). После ги научи как да се придържат към плана си. Не бива да им изглежда сложно, за да не научат, че работата с бюджет е трудна и тежка (както много от нас, възрастните, смятаме). Ако успееш да им изградиш такива навици, това са уроци, които ще се отплатят отлично в бъдеще.

13. БЕЙБИСИТИНГ ЗА БЕЙБИСИТИНГ

С партньора ти искате да излезете, но няма на кого да оставите децата. Не е нужно да плащате за бавачка, още повече, че е доста трудно да се намери добра такава. Вместо това помолете приятелско семейство с деца да оставите вашите при тях, а след това вие върнете услугата. Освен че така спестяваш, си спокоен за това на кого си оставил децата.

14. РАЗМЯНА НА ДРЕХИ

Може да организираш с приятелски семейства с деца забавна обмяна. Уговорете се всяко семейство да донесе по 10-15 запазени дрешки в размер като за децата на другото семейство и „новият“ гардероб на децата няма да ти струва и левче.

15. РАЗМЯНА НА ИГРАЧКИ

Организирайте си размяна на добре запазени играчки с приятелски семейства. Често на децата им доскучават собствените играчки и биха се зарадвали на нещо различно. Това е и чудесен повод за повече общуване!

16. ПОВЕЧЕ КРЕАТИВНОСТ

Децата могат да се забавляват и по-евтино, стига да проявиш малко повече креативност. Така може да помогнеш и за развитието на детето, а и да облекчиш портфейла си. Вместо книжки за оцветяване, им дай празни листове хартия (или празните гърбове на ползвана от теб хартия). Играйте на модно ревю с твои стари дрехи, събирайте камъчета, клончета и други неща от разходките навън, за да творите арт с тях.

Може да опиташ и безплатните пътеводители на www.rpplane.com, които поставят тематични предизвикателства за цялото семейство, и може да играете дни наред, използвайки само подръчни у дома материали.

17. ЛИМИТ НА ИГРАЧКИТЕ

Ограничи бройката на играчките, които децата ти могат да имат въкъщи. 80 не е най-доброто число, нещо доста по-надолу е по-добре. Малките са склонни да се впечатляват от една нова играчка само първите няколко дни, след което ѝ свикват и понякога дори я забравят. Тогава би могъл да скриеш няколко по-неинтересни в момента играчки и като ги забравят съвсем, да им ги върнеш – отношението към тях ще е като към нови.

18-26

ХРАНИТЕЛНИ СТОКИ

ХРАНИТЕЛНИ СТОКИ

18. СПИСЪК ЗА ПОКУПКИТЕ

Направи си списък за пазаруване и се придържай към него. Не се изкушавай да купуваш продукти, които не си планирал, освен ако те не са по-евтини заместители на същото качество. Може да се организираш по-отрано, като първо планираш храненията за месец напред и от там извадиш списък на продуктите, които ще са ти необходими. После разпредели продуктите по списъци за всяко пазаруване. Според пространството, с което разполагаш за съхранение, може да закупиш и по-големи количества продукти, когато това е по-изгодно. Чрез списъците няма да купуваш излишни продукти или такива, от които нямаш нужда.

19. ВЕДНЪЖ СЕДМИЧНО

Организирай се така, че да купуваш повечето продукти за седмицата на едно пазаруване. Така ще спестиш не само време, а и пари – при честите малки пазарувания рискуваш да направиш повече импулсивни покупки, както и ненужно да се презапасиш с храна.

20. СРАВНЯВАНЕ НА МАРКИТЕ

Преглеждай цената и количеството. Макар да си свикнал с определена марка паста или захар, може да се окаже, че имаш по-добър избор откъм цена на почти същото качество. Не пропускай собствените марки на магазините - те обикновено са по-евтини, но не винаги е така. Например в БИЛЛА продуктите със собствената марка Clever са като правило по-евтини от конкуренцията, но тези под другата им марка, кръстена на самата верига, не са.

21. СРАВНЯВАНЕ НА МАГАЗИНИТЕ

Виж цените на продуктите в няколко различни магазина в района, който ти е удобен за пазаруване. И избери този, който предлага тези продукти по-изгодно. И все пак не изоставяй напълно останалите магазини – понякога имат промоции, при които цената там е още по-добра.

22. КОШНИЦА ВМЕСТО КОЛИЧКА

Гарантираме по-добра преценка при подбора на наистина необходимите продукти, когато ти е по-трудно да ги носиш в кошница, вместо да ги буташ в количка или да ги дърпаш в кошница на колелца. Самата идея на големите колички в супермаркетите е да те окуражи да купуваш повече. Така че, особено ако не пазаруваш за цяла седмица – по-добре избери кошница (без колелца).

23. СЕЗОННИ ПРОДУКТИ

Ягоди през март, череши през април, дини през май, грозде през юни? Поне двойно или дори тройно по-скъпи са плодовете и зеленчуците, щом не са в сезона си. Изчакай. Или ако се разтапяш само при вида на първите ягоди за годината, си купи малко, колкото за вкус. Макар че често и вкусът е два или три пъти по-зле.

24. ПАЗАРУВАНЕ НА ПЪЛЕН СТОМАХ

Не е добра идея да купуваш храна гладен. Тогава си много по-склонен да вярваш, че, ама наистина, имаш нужда от всичко, което ти хрумне. И се озоваваш вкъщи с торби, пълни с доста неща, купени със замъглен разсъдък. Пазарувай на пълен стомах и ще се убедиш колко по-разумен си тогава.

25. ДА КАЗВАШ „НЕ!“

Да се научиш си казваш по-често „Не!“ е най-добрият начин да спестяваш. Особено когато предишната ти мисъл е „Искам веднага да си купя това! Искам! Искам!“ Дори да го прилагаш само когато се изкушаваш от шоколадовото барче на касата, докато чакаш на опашката, това може да ти спести не малко левчета от гледна точка на годишен бюджет.

26. КЛИЕНТСКИ КАРТИ

Възползвай се от съответната програма за лоялност на всеки магазин, в който пазаруваш. Намаления, точки, промоции, подаръци, 3 на цената на 2 – всичко е добре дошло за бюджета ти.

27-34

ИЗЛИЗАНЕ И ХРАНЕНЕ
НАВЪН

ИЗЛИЗАНЕ И ХРАНЕНЕ НАВЪН

27. СУТРЕШНОТО КАФЕ

Направи си го сам вкъщи. Ако си свикнал сутрин да излизаш набързо и да вземеш кафе на крак, преди да започнеш активната част от деня, може да се окаже, че седмично или месечно този разход ти излиза „през носа“.

28. ДОМАШНИ ПАРТИТА

Не можеш да си позволиш да излизаш? Тогава организирай домашно парти у вас и помоли всеки от гостите да донесе алкохол. А след това домашните партита в компанията ти може да станат традиция – на ротационен принцип.

29. СПОДЕЛЕНА ТАКСИ

Добре е всеки път, преди да си викнеш такси, честно да си отговориш дали наистина имаш нужда от него. Да, градският транспорт е по-бавен и не спира пред вратата ти, но е на по-добра цена. А и не може да си сигурен дали пък няма да е по-приятно. Все още рискуваме, като хванем такси, да ни се падне такова с недобра хигиена както на купето, така и откъм приказките на шофьора. Другият вариант е, ако не си сам и маршрутът спрямо адресите ви го позволява, да си хванете едно общо такси и да разделите сметката. Ако пък може да стигнеш пеша за около половин час, си струва да се разходиш и освежиш.

30. ЛИМИТ НА ИЗЛИЗАНЕ

Предварително си определяй горна граница на разхода за излизане. Вземи само толкова кеш със себе си и остави картите вкъщи. Опитай се да влезеш в тази сума и без хитрости – по-добре бъди разумен и не взимай пари назаем от приятелите си, ако изхарчиш всичко.

31. МЕСЕЧЕН БЮДЖЕТ

Определи си разумен бюджет за излизанията ти за месец и го спазвай. Ако се изчерпа по-рано, бъди дисциплиниран и си остани вкъщи.

32. ПО-РЯДКО ХРАНЕНЕ НАВЪН

Пригответяй от вкъщи храната си за обяда по време на работен ден или на лекции. Направи го предишната вечер или на сутринта. Така, освен че пестиш, имаш и готов обяд от здравословна храна по твой вкус.

33. ПО-МАЛКО СЛАДКО И ГАЗИРАНО

По-добре пий достатъчно много вода вместо подсладени напитки като натурални сокове, газирано, енергийни напитки, овкусена минерална вода. Водата е не само по-евтина, но и по-здравословно решение. А може да е и освежаваща, колкото чаша кафе. Водата е и единствената напитка, която наистина утолява жаждата. Подсладените напитки са измислени с идеята да ти се пие още от същото (и така да донесат повече печалба за производителя). За да функционират добре тялото ти, клетките ти, кръвта ти имат нужда от вода, а не от натурален сок.

34. БЕЗ ПОДРАЖАНИЕ

Да излизаш с компания от заможни приятели може да е престижно, но и стресиращо. Ако нямаш техните възможности, за теб може да е трудно и дори непосилно да разделяте големите сметки за скъпи храна и коктейли. Вместо да се притесняваш, очаквайки сметката или да кандидатстваш за по-висок лимит на кредитната карта заради тези моменти – по-добре бъди откровен. И със себе си, и с компанията. Отговори си защо излизаш точно с тези хора или им сподели, че спестяваш и предпочиташ да плащаш сметката си отделно, не да я делите по равно. Приятелите ти би трябвало да проявят разбиране и вече да не се налага на следващия ден да ти е криво заради снощните харчове.

35-40

ТРАНСПОРТ И ЛИЧЕН
АВТОМОБИЛ

ТРАНСПОРТ И ЛИЧЕН АВТОМОБИЛ

35. СПОДЕЛЕНИ ПЪТУВАНИЯ

Уговаряй с колеги и приятели график кой, кого, кога вози на работа всеки ден. Така се спестяват сериозни суми от гориво, а и е по-полезно за околната среда. Всички печелите!

36. ВЕЛОСИПЕД ВМЕСТО АВТОМОБИЛ

Особено при хубаво време може да замениш карането на кола с каране на колело. И да спестяваш:

- От ремонти. Ако ползваш често автомобила си за кратки разстояния, животът на двигателя му се съкращава. Защото маслото в двигателя не може да се нагорещи до необходимата температура и не успява да смаже добре движещите се части.
- От гориво.
- От доктори. Карането на колело помага да контролираш теглото си и подобрява цялостно здравето ти.
- Като допълнение - цената, на която може да продадеш колата си, ако решиш да го направиш един ден, ще е по-висока, ако километражът ѝ е по-нисък.

37. ГРАДСКИ ТРАНСПОРТ

Тази алтернатива е отлична възможност да спестиш средства. И докато почти личният ти шофьор те вози до работа, ти разполагаш с повече време за себе си – можеш да почетеш книга, да релаксираш, да изпиеш кафето, приготвено вкъщи или да слушаш със слушалки подкастове на английски.

38. ЗАСТРАХОВКИТЕ

Ако можеш да си го позволиш, плащай гражданската и каското веднъж годишно, а не на вноски. Така можеш да спестяваш до 30%. Преди да избереш застрахователна компания, провери цените предварително и ги сравни – разликите не са малки. Попитай за отстъпки настоящия си застраховател – да, има такива, просто не ги рекламират.

39. ИКОНОМИЧНО ШОФИРАНЕ

Ето какво може да направиш, за да спестиш пари и едновременно с това да помогнеш за намаляването на вредното влияние върху околната среда:

- Редовно проверявай налягането на гумите. Недобре наpomпаните гуми може да са причина автомобилът ти да харчи до 3% повече.
- Поддържай постоянна скорост, без резки потегляния и спирания.
- Планирай добре излизанията с колата – вършù повече работа с по-малко на брой и по-рационални маршрути.
- Използвай климатика разумно – превключването му директно на макс може да увеличи разхода на гориво с до 2 л на 100 км повече.

40. ОБЩ АВТОМОБИЛ С ПАРТНЬОРА

Ако си женен или живееш с партньора си, но нямате деца, може да използвате един автомобил, вместо два. Дори и така да става малко по-трудно да планирате кой кога има нужда от него – стандартните разходи по това перо ще паднат драстично. И – никак не е за пренебрегване - ще сте по-често заедно.

41-48

ОБЛЕКЛО

ОБЛЕКЛО

41. НЕ НА ШОПИНГ ТЕРАПИЯТА

Разтоварването на стреса с покупки на дрешки не работи трайно! Скоро след шопинга може да се окажеш в същото лошо настроение, само че допълнено с поизпразнени джобове.

42. ОНЛАЙН ШОПИНГ

Преглеждай сайтовете за продажба на дрехи – понякога има невероятни намаления на маркови дрехи и обувки. Да, при онлайн магазините не можеш да видиш на момента как ти стои дадена дреха и трябва да я почакаш, докато ти я доставят. Но ако цената е наполовина на същата, което преди месец си видял в мола, дали не е за предпочитане?

43. ДО ВКЪЩИ И ОБРАТНО

Не бързай да махаш етикетите на дрехите, които си купил току-що. Защото пред огледалото въщи може вече да не ти се струват толкова готини. Няма нищо лошо да си промениш мнението, така че не се притеснявай да върнеш такива дрехи обратно. Проверявай предварително условията на магазините в това отношение.

44. СЕЗОННО ПОЧИСТВАНЕ

Периодично преглеждай дрехите си и ако вече нямаш нужда от някои от тях, вместо да ги изхвърляш, може да ги продадеш в eBay, в OLX, или в някоя от фейсбук групите като BGBuy - buy, sell and swap in Bulgaria.

Прегледът на гардероба, освен да ти донесе доход, може да ти помогне и да откриеш нещо забравено, което отново да е актуално за теб и да отложи купуването на нови дрехи.

45. КАЧЕСТВЕНА ГРИЖА

Грижи се по-добре за дрехите си и така те ще ти служат по-дълго. Ето няколко идеи как да удължиш живота им:

- спазвай указанията от етикетите за пране, гладене, сушене;
- вместо да тъпчеш дрехите в чекмеджета и шкафове, ги сгъвай и подреждай – така ще си помогнеш и за по-лесното им откриване;
- не бързай да ги изхвърляш – заший ново копче на мястото на скъсаното, а дънките с дупка използвай, когато почистваш вкъщи.

46. ПРЕДИ ПРАНЕ

Закопчавай всички дрехи с ципове, преди да ги пуснеш за пране. Тези малки метални зъбки могат да повредят другите ти дрехи, докато се въртят заедно в пералнята или сушилнята.

47. АУТЛЕТИ

Да пазаруваш в аутлети е доста по-изгодно. Увери се, че намаленията са достатъчно добри, защото понякога цените са подобни на тези в моловете. Избирай дрехи и аксесоари, които ще отиват на нещата в гардероба ти към момента.

48. КАЧЕСТВО ВМЕСТО ИЗВЕСТНОСТ

Фокусирай се върху качествената изработка на облеклото. Когато купуваш от известните брандове, ти плащаш не само за качество, а и за марката. Така е доста по-скъпо. Затова потърси някой млад, още не толкова известен, но талантлив дизайнер. Или магазин в центъра с добър подбор на качествени дрехи.

49-52

ДОМАШНИЯТ ЛЮБИМЕЦ

ДОМАШНИЯТ ЛЮБИМЕЦ

49. ОТ ПРИЮТ

Вместо да купуваш куче или котка, иди в приют и си избери. Там те очакват много красиви животни, дори много сладки мъничета, отскоро на този свят. Така, освен че ще спасиш портфейла си от преразход, ще спасиш и живота на бъдещия си приятел.

50. СТАРИТЕ ДРЕХИ – НОВИ ЛЕГЛА

Твоите стари дънки, тениски или пуловери вместо в боклук, могат да се превърнат в забавно легло за кучето или котката. Просто ги напълни с други стари дрехи и ги заший. За което ще ти трябват само игла и конец. А за по-красив резултат чекни за видео инструкции в YouTube.

51. КРЕАТИВЕН ПОДХОД КЪМ ИГРАЧКИТЕ

Може би не е нужно да плащаш скъпи играчки за домашния си любимец. И дори не е нужно да плащаш изобщо. Котката ти с радост ще подскача и около топка найлонови торбички или пластмасова капачка, а кучето ти доволно ще тегли стара хавлиена кърпа или ще гони топка за тенис. А може и да изработиш сам различни играчки – има много примери за това – пак в YouTube.

52. ПРИ НИСЪК БЮДЖЕТ

Не се ангажирай непременно с куче или котка. Дори и да приложиш горните идеи, ще плащаш немалко за ваксини, обезпаразитяване и т.н. А и тези домашни любимци не са за всеки. Ако си по-зает, може да избереш рибка или хамстер.

53-56

СПОРТ, ХОБИ И ЗАБАВЛЕНИЕ

СПОРТ, ХОБИ И ЗАБАВЛЕНИЕ

53. ТРЕНИРАЙ ВКЪЩИ

Или при хубаво време – в парка. Много училищни дворове разполагат с лост за набирание и с успоредка. Или тичай. Или разцъкай в YouTube за “workout videos” и ще имаш богат избор от програми за спортуване у дома. Има много прости и ефективни упражнения, при които се използва само тежестта на тялото. А може да добавиш въже за скачане или два дъмбела. Изобщо, вариантите за финансово изгодно трениране са безброй.

54. БЕЗПЛАТНИ ЕМОЦИИ

Местните паркове, музеи, галерии често предлагат безплатни събития, които са не по-малко интересни от тези с вход. Били ли сте на Free Sofia Tour? Подобни има и във Варна и Пловдив. Пътешествието из забележителностите на града е организирано от нетърговска организация и е безплатно, всеки ден. Едновременно забавно и образователно! Освен че ще научиш интересни факти, ще можеш и да упражняваш английския си.

55. БЕЗПЛАТНИ КОНЦЕРТИ

Вместо да купуваш скъпи билети за известни изпълнители, подкрепи талантиливите, по-неизвестни музиканти на безплатните им изяви. Или провери за безплатни концерти програмите на нощни клубове, барове, фестивали, паркове.

56. ТРИТЕ ХОБИТА

Да, нямаме предвид Фродо и братовчедите му. А предлагаме да откриеш за себе си три вида занимания: хоби, което да ти носи и доход, друго, което да те поддържа във форма и трето, което да развива креативността ти.

57-62

ЗДРАВЕ И ЛИЧНА ХИГИЕНА

ЗДРАВЕ И ЛИЧНА ХИГИЕНА

57. В ДОБРА ФОРМА

Да поддържаш тялото си може да ти спестява немалко средства. Ходи пеша, карай колело. Половин час разходка на ден ще поддържа теглото ти, кръвната захар, холестерола и кръвното в здравословни норми. Ще намали стреса. Чистият въздух ще подобри настроението. Все безплатно! Ако не можеш да отделяш по 30 минути наведнъж за ходене, три малки разходки по 10 минути също важат.

58. ВОДА ПРЕДИ ХРАНЕНЕ

Като пиеш по чаша вода преди хранене, ще си помогнеш да изядеш само толкова, от колкото имаш нужда. Което също е начин да спестяваш.

59. СРАВНЯВАНЕ НА ЦЕНИТЕ

Прегледай и други аптеки и магазини и сравни цените на добавките и препаратите за лична хигиена, които ползваш. Ще се изненадаш от разликите. Бъди практичен.

60. ПО-ЕВТИНО РАЗПУСКАНЕ

Вместо да плащаш за скъпи занимания по йога, за масажи и спа, може да се разтоварваш по други, по-евтини начини. Ето няколко идеи, които няма да се отразят вредно на банковата ти сметка:

- йога и медитация вкъщи на фона на разтоварваща музика
- хубава книга
- кратка дрямка
- хоби
- мудри
- забавен филм

61. СРАВНЯВАНЕ НА ЛАБОРАТОРНИ ТЕСТОВЕ

Провери цените на услугите в сайтовете на различни лаборатории, преди да решиш къде да си направиш необходимия тест. Разликите могат да бъдат чувствителни. Дори и с добавения разход по пътуването до по-отдалечена лаборатория, може да ти излезе по-изгодно. И не забравяй да поискаш парола за проверка на резултатите онлайн, вместо да ходиш на място да ги получиш лично.

62. СРАВНЯВАНЕ НА МАРКИТЕ

Лекарствата с едно и също активно вещество, но под различни марки, могат да имат сериозни разлики в цените. Не пропускай да включваш в избора си и тези, които носят името на активното вещество – те винаги са по-евтини от лекарства с търговски имена със същото вещество. Изискванията в производството и на двата вида са еднакви, като във втория случай цената им е по-висока, защото плащаш повече заради включените разходи за реклама.

63-66

ОБРАЗОВАНИЕ

ОБРАЗОВАНИЕ

63. ЗАДЪЛЖИТЕЛНИ УЧЕБНИЦИ И КНИГИ?

Убеди се, че наистина имаш нужда от изисканото от преподавателите. Питай някой, който вече е минал този предмет, и ако материалите са наистина необходими, разбери дали не може да ти дадат на заем използвани. По-популярните заглавия може да потърсиш в библиотеката на университета, преди да бързаш да ги купиш.

64. ДОСТЪПНИ ОНЛАЙН

Ще се изненадаш колко много книги и статии може да намериш в нета и то безплатно! Порови и се опитай да откриеш необходимото първо там. Може да ги изтеглиш за четене на смартфона или на лаптопа.

65. БЕЗПЛАТНИ КУРСОВЕ

Може да използваш безплатни онлайн курсове, за да повишиш уменията си. Ако английският ти е лесен, имаш по-голям избор. Например, ако искаш да се научиш на Java програмиране или да създаваш сайтове, провери Udemu, Code Academy, Khan Academy, EDX.org. Ако се чувстваш по-сигурен на български – виж www.softuni.bg

66. БЕЗПЛАТНИ УРОЦИ ПО ЧУЖДИ ЕЗИЦИ

- В нета е пълно с безплатни ресурси за учене на чужди езици. Опитай с Busuu или Duolingo.
- Може да слушаш подкасти на английски – това е по-бърз начин да научиш езика от ходенето на курс. Можеш да свалиш апликация за подкасти на телефона си и да ги слушаш на път за работа или училище.
- Обменяй езиковите си познания. Има много чужденци в София и други големи градове в България, които искат да научат български. Включи се във фейсбук групата Sofia Conversation Swap.
- Слушай безплатни аудио книги, докато пътуваш или чистиш дома си.

67-71

ЛИЧНИ ФИНАНСИ

ЛИЧНИ ФИНАНСИ

67. ВНОСКИТЕ ПО КРЕДИТИТЕ – В СРОК

Не си позволявай да закъсняваш за вноските и така да плащаш излишни разноски по събирането им. А тези разноски може да са много високи, в зависимост откъде си взел кредита. Закъсненията за вноските могат да влошат твоя кредитен рейтинг. Което може да доведе до по-висока цена на евентуален следващ кредит.

68. ОБЕДИНЯВАНЕ НА КРЕДИТИ

Обеднявай или рефинансирай задълженията си, особено ако имаш кредити с висока годишна лихва. Различните банки предлагат различни цени за кредити спрямо своята тарифа за такси, лихви и комисионни. Понякога тя търпи промени, затова е добре поне веднъж годишно да проверяваш дали няма изгодна оферта за обединение на кредитите ти в един общ, особено ако те са дългосрочни.

69. БЕЗ КРЕДИТНИ КАРТИ

Откажи се от кредитните карти или поне направи така, че да плащаш по-малка лихва по тях. За да постигнеш второто, ще се наложи всеки месец да плащаш повече от минималната вноска. Тя не е фиксирана – обикновено е процент от баланса. Така че ако балансът ти намалее, и минималната вноска ще е по-ниска, което означава, че ще изчистиш задължението си по-бързо.

70. КАСИЧКА ЗА ДРЕБНИТЕ

Ще се изненадаш колко можеш да събереш годишно, ако всеки ден пускаш останалите ти дребни монети в касичката. Може да изглежда по-подходящо за дете, но не – това изгражда добър навик и допринася за спестяването и на твоите години.

71. КОНТРОЛ НА РАЗХОДИТЕ

Проследявай какво харчиш и планирай предварително разходите си. Така ще можеш да откриеш перата в бюджета ти, които харчат най-много. Като планираш разходите си, ще можеш да се придържаш към бюджета си по-стриктно и да спестяваш повече.

72-77

ПОДАРЪЦИ

ПОДАРЪЦИ

72. ВРЕМЕ ЗАЕДНО

Качественото време с приятелите и семейството също може да е подарък. Дори понякога чудесно изкараните моменти заедно може да са по-ценни от предмет. Може да организираш пикник за рожденик, вечеря-изненада или ден на плажа.

73. ГИФТ-КАРТА

Ваучер на определена стойност за магазин, който знаеш, че получателят харесва, може да е много добър вариант за подарък. Така той сам ще избере какво да си купи и ще се забавлява, докато решава, вместо да рискуваш със скъп подарък, който да се озове в мазето му.

74. СПОРЕД ВЪЗМОЖНОСТИТЕ

Може да купиш по-малко подаръци, ако отсрещната страна държи на качеството или по-евтини подаръци, ако цени повече количеството (например, когато става дума за дете). Но се придържай към бюджета си.

75. ЗА СПОМЕН

Едно изображение наистина е колкото хиляда думи. Изкарай снимките на хартия и създай албум от приятно прекараното време заедно. Такъв подарък е винаги добре приет, носи усмивки и хубави спомени.

76. БЕЗ КОЛЕДНИ ПОДАРЪЦИ В СЕМЕЙСТВОТО

Стиснете си ръцете, че няма да си подарявате нищо за Коледа. Изключение направете само за децата – да им подарите вие на тях, не те на вас. А времето, което ще спестите от обикаляне по магазините, изкарайте заедно. Това също е ценно! Или се разберете за таван на стойността на подаръците, например 20 лв.

77. НАПРАВИ САМ

Ако искаш и да спестиш, но и да бъдеш щедър, може да изработиш сам подаръците за твоето семейство и приятели. Не особено трудно и на доста разумен бюджет може да изработиш въпреки сам свещи, курабийки, сапун и какво ли още не.

78-86

ЛОШИ НАВИЦИ

ЛОШИ НАВИЦИ

78. ВРЕДЕН НАВИК – ПОЛЕЗЕН НАВИК

Опитай се да замениш поне един от вредните си навици с полезен. Има теории, че това е по-лесно, ако, без да прекратяваш лошия навик, изградиш и добрия и постепенно той естествено ще измести лошия. Може да опиташ, например, без да спиращ пушенето, да започнеш да тичаш, например. От един момент нататък този подход ще ти спести пари.

79. ШОПИНГ ПОВЕДЕНИЕ

Анализирай как действаш при пазаруването и се опитай да го промениш, ако не работи окей за портфейла ти. Задавай си въпроси: „Това наистина ли ми трябва?“, „Защо го искам?“ и „Колко време ще го ползвам?“ Може да се окаже, че купуваш, само за да се успокоиш след спор с шефа, например.

80. ТОТО И ЛОТАРИИ

Да триеш лотарийни билетчета и да се надяваш да спечелиш сумата на живота си е, освен отчаяно, и вредно за портфейла ти. Колко спечелили по този начин познаваш?! Не прави такъв разход срещу толкова малка вероятност за печалба.

81. НЕЩО СЛАДКО/СОЛЕНКО

Поне няколко дни в седмицата може да си ги приготвяш вкъщи и ще ти излиза доста по-изгодно, както и по-здравословно. А с част от така спестеното може да захранваш прасенцето-касичка.

82. ДЖЪНК ХРАНАТА

Избягването на вредните храни ще те пази от лекари, което, освен по-здрав, ще те направи и малко по-богат – прегледите, изследванията и лекарствата могат да струват твърде скъпо.

83. МАРКОВИ ПРОДУКТИ

Рекламите се стараят да внушат, че е много важно да си купуваш точно определени престижни брандове. И понякога го правим, без да се замисляме много-много. Може поне да пробваш дали по-достъпните марки няма да ти дадат почти същото качество. Ще ти излезе поне 20% по-евтино по този начин.

84. БЯСНОТО ШОФИРАНЕ

Бързото и агресивно каране е опасно и може да ти струва не само сериозни суми по евентуални (не дай, Боже!) инциденти, по неочаквани срещи с КАТ и по увеличаване на застрахователната сума. Дори и нищо неприятно да не се случи, при рязкото ускоряване и внезапното спиране колата ти харчи повече. А за живота и здравето – твоите, но и на другите - не е нужно да обясняваме, нали?

85. ЦИГАРИТЕ, АЛКОХОЛЪТ И ДРУГИ СТИМУЛАНТИ

Сигурно поне веднъж си смятал годишно колко пари отиват за навик като пушенето. Да, това си е една чудна почивка. Същото е положението и с другите стимуланти, които може да подобрят настроението ти за кратко, но влошават финансите ти за дълго. Знаем, че отказването не е лесно. Може да започнеш обаче с това да помислиш защо всъщност имаш такава силна нужда от тези стимуланти.

86. НА ИЗЧАКВАНЕ

Определи си 30 дни отлагане за големите покупки и 24 часа за по-малките. Човек си променя мнението с времето. Ако те е привлякло нещо ново от рафта в магазина, просто отложи купуването за утре. Ще спечелиш време за по-добра преценка дали си струва парите. И на следващия ден може вече да смяташ, че нямаш нужда от него.

87-93

ПОЧИВКИ И СВОБОДНО
ВРЕМЕ

ПОЧИВКИ И СВОБОДНО ВРЕМЕ

87. САМОЛЕТНИ БИЛЕТИ И ХОТЕЛИ

За предпочитане са офертите тип „last minute“. Или много ранни резервации, дори с цяла година по-рано. Или почивка извън натоварения сезон - в много европейски държави времето е хубаво и след август. Или екскурзия през седмицата вместо през уикенда. Така може да получиш доста по-добри оферти от хотелите и самолетните компании и да спестиш сериозни суми.

88. СРАВНЯВАНЕ НА ЦЕНИТЕ НА САМОЛЕТНИТЕ БИЛЕТИ

Това може да направиш лесно онлайн, като използваш “incognito mode” на браузъра. Самолетните компании използват твоите собствени „бисквитки“ против теб – те увеличават цените на билетите на определени дестинации според това колко често ги проверяваш. Така те карат да си мислиш, че цените се покачват, защото наистина конкретните дестинации междуременно се продават. И те пришпорват да купиш по-скоро.

89. ЧЕЙНДЖ НА ЛЕТИЩЕТО

По-добре недей. На летището няма почти никаква конкуренция и съответно там курсовете са доста по-неизгодни, а пътниците са „пленници“ и, без избор, са склонни да платят повече. Опитай се да купиш валутата предварително, като си сравнил курсовете на няколко различни места. А когато е възможно, плащай с карта. Въпреки че ползването на дебитна карта може да е по-евтино от кредитна, имай предвид, че повечето банки ще таксуват всяко теглене допълнително към комисионната.

90. НАЕМ НА АПАРТАМЕНТ ИЛИ ЧАСТНА СТАЯ

Ако не ти пречи да спиш на нечие канапе, сериозно спестяване от нощувки може да постигнеш с помощта на Couchsurfing. През последните години има страшен бум на сайтове, които дават възможност местните да дадат под наем своите канапе, стая, апартамент или дори градина. Сайтове като AirBnB направиха революция във възможностите за настаняване и така дори изживяването на пътуващите е още по-ценно, но не и скъпо.

91. ПО-НЕСТАНДАРТНИ ТУРИСТИЧЕСКИ АТРАКЦИИ

По-малко популярните атракции не са задължително по-безинтересни. Така може да намалиш цената на туристическата си обиколка, но не и стойността на изживяването. Ако разпиташ (например на рецепцията на някой хотел) как се забавляват местните, може да научиш интересни места, които не са в гайдовете.

92. БЕЗПЛАТНИ ПОСЕЩЕНИЯ В МУЗЕИТЕ

Повечето музеи предлагат безплатен вход в определени дни/часове. Подготви се предварително за точките от маршрута ти – прочети повече, провери в сайтовете им цените и дали предлагат специални оферти в планираните от теб дни. А за някои музеи може да си закупиш билет онлайн и да спестиш до 30% и то без да чакаш на опашка.

93. КЪМПИНГ

Все още това е най-изгодният откъм бюджет вариант за почивка. И е много приключенско! А дори и само едно денонощие на открито си е доста освежаващо.

[Facebook](#) | [LinkedIn](#) | [Twitter](#)

БОНУС

ДОХОДИ

ДОХОДИ

01. УВЕЛИЧЕНИЕ НА ЗАПЛАТАТА

Ако уменията и квалификацията ти са се подобрили в последните месеци, ако твоя идея е била печеливша за дохода на фирмата, ако усещаш, че си все по-полезен за екипа и шефа си. Тогава би било добър ход да поискаш по-висока заплата. Подготви се добре за разговора по тази тема. Ако трябва, докажи го с числа, примери. И е много важно ти самият да си наистина уверен, че го заслужаваш, иначе как ще убедиш този, от когото зависи.

02. ХОБИ

От хобито може и да се печели. Можеш ли да преподаваш тенис? Или пък рисуване? Или да продаваш това, което изработваш? Опитай се да комбинираш приятното с полезното и така да печелиш допълнително.

03. ПРЕКВАЛИФИЦИРАНЕ

Овладей нови умения, за да можеш да увеличиш шансовете си за по-добре платена работа. Сега повече отвсякога има безплатни ресурси, които ти дават тази възможност. Новите умения ще ти позволят да имаш и по-голям избор. А дори и да не искаш да сменяш местоработата, допълнителните умения може да ти донесат допълнителни бенефити.

04. СТАЯ ПОД НАЕМ

Ако имаш собствен апартамент и не ползваш особено много една от стаите, може да я отдаваш под наем (например през [airbnb.com](https://www.airbnb.com)) или да си потърсиш съквартирант. А може и да дадеш под наем целия си апартамент за някой уикенд – има туристи, които биха предпочели това вместо хотел. През това време може да отседнеш при родителите си или при приятел(ка).

05. ПОЧАСОВА РАБОТА ЗА ДОПЪЛНИТЕЛНИ СРЕДСТВА

Има много оферти за работа за по няколко часа седмично. Ако владееш чужди езици, допълнителната работа в кол-център може да е добър вариант – там постоянно наемат хора за нощни или полудневни смени.

Виж на jobs.bg или transformify.org

Със сигурност има много добри съвети, които не сме споменали. Ако имаш такъв, който прилагаш, сподели го с нас на hello@klearlending.com. Ще го публикуваме в следващата версия на книгата или ще направим отделна за новите съвети.

[Facebook](#) | [LinkedIn](#) | [Twitter](#)

